

mtky sdělovali v dopise ministru Hálovi ještě 1. srpna 1946, měsíc před plánovaným termínem vydání prvního čísla: „Podle představ mládeže má být tento časopis ideově výchovný v duchu křesťansko-sociálních zásad strany. (...) Osoba redaktora Tigrída se podle jeho dosavadní činnosti nezdá být zárukou, že časopis by byl veden v takovém duchu, jak dnešní potřeba strany vyžaduje. Žádáme proto, aby vedení časopisu bylo svěřeno jako šéfredaktoru poslanci dr. Chudobovi, který je ochoten tuto funkci zastávat.“⁷⁴

Hála však tyto hlasy nevyšly a v sobotu 14. září 1946 vyšlo první číslo *Vývoje* v čele s šéfredaktorem Pavlem Tigrídem. Jako jistý kompromis bylo ustanoveno „politické vedení“ ve složení Václav Hašek, Josef Herl, Bohdan Chudoba a Pavel Tigríd, zůstalo však formálním orgánem a do řízení časopisu nezasahovalo. Stranický dohled přímo v redakci měl zajišťovat „ideový referent mládeže“ a kněz v jedné osobě F. X. Juránek, pobýval v ní však spíše jako zvědavý pozorovatel. Odpovědným redaktorem byl jmenován Bedřich Partaj a vydavatelem byl, stejně jako u všeho ostatního lidoveckého tisku, výkonný výbor ČSL. Časopis uváděl řadu jmen zahraničních spolupracovníků ze všech kontinentů, šlo však o efektní mystifikaci, neboť se za nimi skrývaly většinou smyšlené osoby. V rubrice „Můj týden“ se ovšem mohl pyšnit pravidelnými fejetony pocházejícími skutečně z pera Eleanor Rooseveltové, vdovy po americkém prezidentovi a zástupkyně Spojených států v OSN. Jinak se opíral o podobné autorské zázemí jako *Obzory*, většinu politických článků psali kromě Tigrída student Jan Kolář (*de facto* jako člen redakce), Luděk Forman, Ladislav Jehlička (pod pseudonymem Karel Severa) a student Jindřich Kučera (pseudonym Jifi Oktáv). Obě redakce ostatně sídlily v sousedních místnostech paláce Charitas. V polovině května 1947 se vedoucím redakce, a tedy Tigrídovým zástupcem, stal Jiří Kovtun, který spolu s Karlem Bruškem a Františkem Jakubův přispíval poznámkami o literatuře a kulturními recenzemi. Týdeník vycházel ve formátu A4 na čtyřadvaceti stranách, osm „předúnorových“ čísel roku 1948 pak v dvojnásobném formátu a polovičním rozsahu; jeho náklad počátkem roku 1947 údajně činil pětadvacet tisíc výtisků.

Ve stručném programovém prohlášení redakce označila *Vývoj* za časopis pro mládež, který se chce řídit ideály pravdy a svobody a proti přítomné mravní krizi chce stavět řád etických, duchovních a křesťanských hodnot. Přihlásila se přitom k odkazu T. G. Masaryka, „otce Československa a československého politického liberalismu“. Čtenářům ještě slíbila, že budou dostávat do rukou časopis novou úpravou i stylem, který bude rozlišovat mezi komentáři a zpravodajstvím a nehodlá otiskovat sáhodlouhé úvahy ani pěstovat kult autorské slávy (jména autorů byla opravdu uváděna jen u hlavních článků). Hned prvním číslem se však redakce postarala o nečekané pozdvižení ve vedení lidové strany. V úvodním celostránkovém portrétu totiž představila Jana Masaryka, a nikoli Jana Šrámka, jak si to žádala přísná stranická etiketa.

Faux pas se už nedalo úplně napravit, a tak se první číslo prodávalo ve dvou verzích; s Masarykem a se Šrámkem.

Vývoj se svým pojetím hlásil k americkému magazínu *Time*. Ve volnější skladbě a svižném tónu komponoval pestrou paletu zpráv, názorů, poznámek, profilů osobností, reportáží, zajímavostí, fejetonů i humoru v rubrikách věnovaných událostem doma i ve světě, mládeži a studentstvu, knihám a umění, divadlu a filmu, výchově a školství, náboženství, hospodářství, vědě a technice, ale i sportu, ženám a módě, špionáži a podobně, to vše s bohatou fotografickou přílohou. Redakční přehled aktualit obvykle přinášel anonymní „Chronologicus“, vládnoucí lehkým perem i smyslem pro ironii. Postupem doby i zde získal prostor blok informací ze zahraničních novin a úvodní krátká stanoviska k událostem se vyhranila v zásadní komentáře. Nikdy nechyběl medailon pozoruhodné osobnosti s celostránkovou fotografií; představil se v něm mimo jiné právě perzekvovaná básnička Anna Achmatovová nebo politik Winston Churchill, Harry Truman, Stanislaw Mikolajczyk a Ferenc Nagy těsně po svém útěku do exilu. Tvář *Vývoje* oživovala satirická rubrika „Mimochodem“, v níž vycházely většinou epigramy. Ve druhém ročníku na jaře pak její místo zaujal seriál politických bajek, v nichž byly aktuální události a politické pútky ironicky přeneseny do světa zvířat a nahlíženy očima hrdinů jménem Stračena Buličková a Čunyk. Seriál o „farmě zvířat“ „lidovědemokratického“ Československa byl vesměs kolektivním dílem redakce a nesl půvabný název „Okénko pokroku čtyřnohých proroků“. Na podzim jej pak vystřídal nový seriál „Z letopisů Bonyláce Kuželky“, parodující marxistický výklad dějin.

O prozápadní, křesťanskodemokratické a protisocialistické orientaci týdeníku *Vývoj* platí přibližně totéž, co bylo řečeno o *Obzorech*. Jeho míra kritičnosti vůči stávajícím poměrům, a zvláště komunistům, nebyla o nic menší. Nebyl sice natolik zatažen do „kopecíád“ a podobných politických afér, také se však utkával v novinářských šarvátkách s *Rudým právem*, *Tvorbou* nebo *Kulturní politikou*. Ačkoli si vytkl za cíl rozmanitost i zábavnost, na jeho stránce se stále více tlačila politika. Znepokojivý spád událostí nutil Tigrída a jeho kolegy, aby otevřeně formulovali své názory a obavy. Tak tomu bylo v případě Marshallova plánu, komunistických převratů ve východní Evropě nebo založení Stalinova Informbyra. Čtenář *Vývoje* stejně jako *Obzorů* se sotva mohl oddávat bláhovým nadějím na harmonické vyřešení všech konfliktů a růžovou budoucnost. Byl však ujistěn, že až přijde čas rozhodující volby mezi komunistickou diktaturou a západní demokracií, redaktoři *Vývoje* nebudou váhat pro druhou alternativu (jak to napsal Jiří Oktáv v článku „Demokratům váhající“). Od poloviny října 1947 ještě Pavel Tigríd v týdeníku otiskoval reportážně laděný seriál vzpomínek na své válečné působení v rozhlasu BBC „Volá Londýn“, který stačil uzavřít osmnáctým pokračováním. Potom odjel na reportážní cestu do Německa, z níž se už nevrátil. Pětadvacátého února vyšel *Vývoj* naposled.

Kromě dvou ústředních politických týdeníků a oddechového týdeníku *Nevolte lidová strana* vydávala čtyři deníky. Jejím ústředním tiskovým orgánem byla *Lidová demokracie* a působilo trochu jako paradox, že zrovna jediná nesocialistická strana se přihlásila k novým poměrům příznačným dobovým pleonazmem. Deník s tímto názvem poprvé vyšel 12. května 1945 a nahradil tak dosavadní *Lidové listy*. Šéfredaktorem zůstal zkušený lidovecký novinář Josef Doležal, kterému se podařilo z větší části nahradit původní redakční tým mládežími žurnalisty a také několika výraznými postavami zaniklého národodemokratického tisku. Ekonomickou redakci kupříkladu převzali Vojtěch Misa, kmenový autor bývalé *Národní politiky*, a Antonín Pimper z *Národních listů*. Z téhož deníku přišel Vladimír Šis, člen někdejší Mafie, diplomat a autor řady knih o zahraniční politice a Balkáně, který se nyní uplatnil jako parlamentní zpravodaj *Lidové demokracie*. Nečekaným trumfem se stala Helena Koželuhová, která v létě 1945 zaujala roli první politické komentátorky a svou důraznou kritikou politických nešvarů třetí republiky si získala mimořádnou čtenářskou přízeň, než byla po roce vyloučena z lidové strany a zbavena publikačních možností.

Jejího výsadního postavení nikdo další nedosáhl, nicméně i jiní autoři čas od času pregnančně komentovali vnitropolitická témata. Na totalizující tendence režimu z právně-politického úhlu pohledu upozorňoval František Weyr, zakladatel proslulé brněnské normativněprávní školy. V takto laděné kritice mu úspěšně sekundoval pražský advokát Karel Kornel. K prvním kritikům znárodnění patřili Václav Vaško a Bedřich Bobek, který jako bývalý agrárnícký sekční šéf ministerstva vnitra nezapřel svůj vřelý vztah k první republice, nedaly se přehlednout ostře zahrocené kritiky morálně-politického stavu společnosti z pera Jana Kolára. Zahraničnopolitické komentáře byly doménou Pavla Tigrida a Ivo Ducháčka, jako zasvěcený zpravodaj ve Francii působil Edmund Reháč. Jan Strakoš v roli vedoucího kulturní rubriky se snažil naplňovat svou představu hodnotné, duchovně prosycené křesťanské kultury, přičemž svá poněkud svazující programová východiska vyvažoval širokým kulturním rozhledem. Do rubriky přispívali například Zdeněk Rotrekl, Vladimír Vévoda, Stanislav Richter, Jaroslav Procháčka, František Jakubův, Josef Hložka, Jan Kolár, Rudolf Fikrle, řídce Zdeněk Kalista, Aloys Skoumal nebo Rudolf Vofříšek.

Přes uvedené kvality *Lidová demokracie* nebyla deníkem mimořádné žurnalistické úrovně, v tomto ohledu jí patrně předěly Peroutkovy *Svobodné noviny*. Zmínění autoři a jejich příspěvky jí spíše pozvedaly z celkového průměru. Scházela pestřejší náplň a někdy i pohotovější zpravodajství, jeho kladem však byla celkem přiměřená pozornost světovým událostem a obstojné reference z parlamentu. Kritika do řad vlastní strany byla samozřejmě zakázaná, stranická sebechvála však alespoň nepůsobila tak nabubřele jako v národně-socialistickém *Svobodném slově*. *Lidová demokracie* vycházela nejprve na

čtyřech, postupně na šesti a osmi stranách novinového formátu, nedělní kulturní a ženská příloha zvyšovaly rozsah na dvojnásobek. Její náklad se z původních čtyřiatřiceti tisíc výtisků vyšplhal v červenci 1945 téměř na sto osmdesát tisíc, přechodně poklesl a pak kolísal mezi sto padesáti a sto devadesáti tisíci. Před volbami v květnu 1946 *Lidová demokracie* začala vycházet také ve speciálních mutacích pro zemědělce, živnostníky a zaměstnance, koncem roku 1946 měla jedenáct regionálních mutací.

Kritika poměrů se dosti razantně ozyvala také z brněnské *Národní obrody*, jejímž šéfredaktorem byl Bohumil Kučera. Tento deník sloužil jako hlavní komentátorská tribuna Bohdana Chudoby, který zde krátce před únorovým převratem převzal také vedení rubrik „Kulturní život“ a „Věda – umění – náboženství“. Podle představ ČSL jako vydavatele se měla *Národní obroda* orientovat na zemědělce, zatímco ostravský *Hlas* na dělníky a olomoucký *Osvobozený našinec* na kulturní vrstvy. Koncem roku 1946 lidová strana vydávala kromě toho devět regionálních týdeníků.

V bilanci české nesocialistické publicistiky třetí republiky není možno opomenout kapitolu, která vzešla ze spolupráce se slovenským časopisem *Nové prúdy v našem súčasnom živote*. První číslo této bratislavské „revue pre politiku, hospodárstvo a kultúru“ (jak zněl podtitul) vyšlo 28. října 1945, poslední 22. února 1948. Revue byla tištěna dvakrát měsíčně ve formátu A4, původní rozsah šestnácti stran se v roce 1947 zdvojnásobil; do roku 1948 vstoupila se změnou periodicitou jako týdeník a s počátečním rozsahem stran. Jejím šéfredaktorem byl Jura Fuchs a vydavatelem předseda Demokratické strany Jozef Lettrich. Revue poskytovala publicistický azyl těm, pro něž byla půda v Čechách příliš horká. Nebrala přitom ohled na stranické a ideologické bariéry, takže ke spolupráci přizvala socialisty Jana Slavíka, Jiřího Hejdu a Michala Mareše stejně jako katolíka Zdeňka Kalistu a liberálku Helenu Koželuhovou po jejím vyloučení z lidové strany. Bohuslav Brouk právě v *Nových prúdech* od jara 1947 publikoval v roli hlavního komentátora své brilantní a tehdy snad vůbec nejostřejší filipiky proti komunistům. A zde také nacházíme mnohé z nejdůležitějších článků Luďka Formana, Ladislava Jehličky nebo Miloslava Skácela, které přestupovaly dobová tabu například v otázce politické opozice mimo rámec Národní fronty, politické a právní legitimity pokřiveného režimu nebo úlohy Německa při budoucí integraci demokratické Evropy.

Milan Drápala